Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (peto vijeće)

13. veljače 2025.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Pravosudna suradnja u građanskim i trgovačkim stvarima – Sudska nadležnost, priznavanje i izvršenje sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima – Uredba (EU) br. 1215/2012 – Posebna nadležnost – Članak 8. točka 1. – Više tuženika – Zahtjevi koji su ‚tako usko povezani' da ih je svrhovitije saslušati i o njima odlučiti zajedno – Članak 102. UFEU-a – Pojam ‚poduzetnik' – Društvo majka i društvo kći – Povreda koju je počinilo društvo kći – Pretpostavka odlučujućeg utjecaja koji izvršava društvo majka – Solidarna odgovornost – Odluka nacionalnog tijela nadležnog za tržišno natjecanje – Zahtjev za naknadu štete"

U predmetu C-393/23,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Hoge Raad der Nederlanden (Vrhovni sud Nizozemske), odlukom od 23. lipnja 2023., koju je Sud zaprimio 28. lipnja 2023., u postupku

Athenian Brewery SA,

Heineken NV

protiv

Macedonian Thrace Brewery SA,

SUD (peto vijeće),

u sastavu: I. Jarukaitis, predsjednik četvrtog vijeća, u svojstvu predsjednika petog vijeća, D. Gratsias (izvjestitelj) i E. Regan, suci,

nezavisna odvjetnica: J. Kokott,

tajnik: A. Lamote, administratorica,

uzimajući u obzir pisani dio postupka i nakon rasprave održane 6. lipnja 2024.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za Athenian Brewery SA i Heineken NV, R. Dufour i E. Pijnacker Hordijk, *advocaten*,

* Jezik postupka: nizozemski

– za Macedonian Thrace Brewery SA, A. J. M. J. de Moncuit de Boiscuillé, *avocat*, J. W. Fanoy, P. A. Fruytier, T. S. Hoyer i M. H. J. van Maanen, *advocate*n,

– za Europsku komisiju, S. Noë i W. Wils, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisne odvjetnice na raspravi održanoj 26. rujna 2024.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 8. točke 1. Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2012., L 351, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 11., str. 289. i ispravci SL 2014., L 160, str. 40. i SL 2016., L 202, str. 57.).

2 Zahtjev je upućen u okviru spora između društava Athenian Brewery SA (u daljnjem tekstu: društvo AB) i Heineken NV, s jedne strane, i društva Macedonian Thrace Brewery SA (u daljnjem tekstu: društvo MTB), s druge strane, u vezi s tužbom za utvrđivanje solidarne odgovornosti društava AB i Heineken za naknadu štete koju je društvo MTB pretrpilo zbog povrede članka 102. UFEU-a i članka 2. Nomosa 3959/2011 prostasia tou eleutherou Antagonismou (Zakon 3959 o zaštiti tržišnog natjecanja) od 20. travnja 2011. (FEK A' 93), koju je počinilo društvo AB.

Pravni okvir

Uredba (EZ) br. 1/2003

3 Prvom rečenicom članka 5. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima [101. i 102. UFEU-a] (SL 2003., L 1, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 1., str. 165. i ispravak 2016., L 173., str. 108.), naslovljenim „Ovlasti tijela država članica nadležn[ih] za tržišno natjecanje", predviđa se:

„Tijela država članica nadležna za tržišno natjecanje imaju ovlasti primjenjivati članke [101. i 102. UFEU-a] u pojedinačnim slučajevima. […]"

4 Stavkom 1. članka 16. te uredbe, naslovljenim „Jedinstvena primjena prava tržišnog natjecanja Zajednice, određuje se:

„Kada nacionalni sudovi odlučuju o sporazumima, odlukama ili postupanjima iz članka 101. ili članka 102. Ugovora koji su već bili predmetom odluke Komisije, nacionalni sudovi ne mogu donositi odluke suprotne odluci koju je donijela Komisija. Također, nacionali sudovi moraju izbjegavati donošenje odluka koje bi bile u suprotnosti s odlukom koju razmatra Komisija u postupku koji je pokrenula. U tu svrhu, nacionalni sud može procijeniti je li svrsishodno nastaviti s postupkom pred nacionalnim sudom. Ova obveza ne dovodi u pitanje prava i [obveze] iz članka [267. UFEU-a]."

5 U skladu s člankom 23. stavkom 2. drugim podstavkom Uredbe br. 1/2003, Komisija može poduzetnicima i udruženjima poduzetnika odlukom izreći novčane kazne ako bilo namjerno ili nepažnjom krše odredbe članka 101. ili članka 102. UFEU-a.

Uredba br. 1215/2012

6 U uvodnim izjavama 15., 16. i 21. Uredbe br. 1215/2012 navodi se:

„(15) Pravila o nadležnosti trebala bi biti što je moguće više predvidiva i zasnovana na načelu da se nadležnost općenito temelji na domicilu tuženika. Nadležnost bi uvijek trebala postojati na temelju toga, osim u nekim točno određenim slučajevima u kojima glavni predmet spora ili autonomija stranaka [opravdavaju drukčiji kriterij povezanosti]. Samostalno se mora utvrditi domicil pravne osobe, kako bi se zajednička pravila učinila transparentnijima i izbjegli sukobi nadležnosti.

(16) Pored domicila tuženika, trebale bi postojati alternativne osnove nadležnosti temeljene na uskoj povezanosti između suda i tužbe ili zbog olakšavanja pravilnog sudovanja. Postojanje uske povezanosti trebalo bi osigurati pravnu sigurnost i spriječiti mogućnost da tuženik bude tužen pred sudom države članice [koji tuženik nije mogao] razumno predvidjeti. […]

[…]

(21) U interesu usklađenog sudovanja, potrebno je smanjiti mogućnost sličnih postupaka i osigurati da se ne donose proturječne odluke u različitim državama članicama. Trebao bi postojati jasan i učinkovit mehanizam rješavanja slučajeva litispendencije i povezanih tužbi, te za sprječavanje problema koja proizlaze iz nacionalnih različitosti u vezi određivanja trenutka za koji se smatra da je postupak započeo. U smislu ove Uredbe, taj trenutak bi se trebao utvrditi autonomno.”

7 Stavak 1. članka 4. te uredbe, koji se nalazi u odjeljku 1. njezina poglavlja II., naslovljenom „Opće odredbe”, glasi kako slijedi:

„Podložno ovoj Uredbi, osobe s domicilom u državi članici, bez obzira na njihovo državljanstvo, tuže se pred sudovima te države članice.”

8 Člankom 5. stavkom 1. navedene uredbe, koji se nalazi u istom odjeljku, predviđa se:

„Osobe koje imaju domicil u državi članici mogu biti tužene pred sudovima druge države članice, samo na temelju pravila iz odjeljaka 2. do 7. ovog poglavlja.”

9 U točki 1. članka 8. iste uredbe, koji se nalazi u odjeljku 2. njezinog poglavlja II., naslovljenom „Posebna nadležnost“, određuje se:

„Osoba koja ima domicil u državi članici, može također biti tužena:

1. ako je ona jedan od više tuženika, pred sudom mjesta u kojem jedan od njih ima domicil, ako su tužbeni zahtjevi međusobno tako usko povezani da ih je [svrhovitije] saslušati i o njima odlučiti zajedno, kako bi se izbjegla opasnost od proturječnih sudskih odluka koje bi nastale u odvojenim postupcima;

[…]”

Direktiva 2014/104/EU

10 Člankom 9. Direktive 2014/104/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. studenoga 2014. o određenim pravilima kojima se uređuju postupci za naknadu štete prema nacionalnom pravu za kršenje odredaba prava tržišnog natjecanja država članica i Europske unije (SL 2014., L 349, str. 1.), naslovljenim „Učinak nacionalnih odluka”, određuje se:

„1. Države članice osiguravaju da se kršenje prava tržišnog natjecanja koje je pravomoćnom odlukom utvrdilo nacionalno tijelo nadležno za tržišno natjecanje ili žalbeni sud smatra nepobitno dokazanim za potrebe postupka za naknadu štete pokrenutog pred njihovim nacionalnim sudovima u skladu s člankom 101. ili 102. UFEU-a ili u skladu s nacionalnim pravom tržišnog natjecanja.

2. Države članice osiguravaju da se, u slučaju kada je pravomoćna odluka iz stavka 1. donesena u drugoj državi članici, ta pravomoćna odluka može, u skladu s nacionalnim pravom, iznijeti pred njihovim nacionalnim sudovima barem kao dokaz *prima facie* da je došlo do kršenja prava tržišnog natjecanja te da se prema potrebi može procjenjivati zajedno s bilo kojim drugim dokazima koje podnesu stranke.

3. Ovim člankom ne dovode se u pitanje prava i obveze nacionalnih sudova iz članka 267. UFEU-a.”

Glavni postupak i prethodna pitanja

11 Društva AB i MTB su pivovare sa sjedištem u Grčkoj, koja posluju na grčkom tržištu piva. Društvo AB dio je grupe Heineken, čije je društvo majka Heineken, sa sjedištem u Amsterdamu (Nizozemska). Heineken definira strategiju i ciljeve grupe. Međutim, on sâm ne posluje u Grčkoj. Između rujna 1998. i 14. rujna 2014. Heineken je neizravno držao oko 98,8 % udjela u kapitalu društva AB.

12 Odlukom od 19. rujna 2014. Epitropi Antagonismou (Komisija za tržišno natjecanje, Grčka) utvrdio je da je društvo AB zlouporabilo svoj vladajući položaj na grčkom tržištu piva u razdoblju navedenom u prethodnoj točki i da je to postupanje koje treba smatrati jedinstvenom i trajnom povredom članka 102. UFEU-a i članka 2. Zakona br. 3959 o zaštiti tržišnog natjecanja. Iako je društvo MTB od Komisije za tržišno natjecanje zatražilo da u istragu uključi Heineken, ta je komisija u odluci, među ostalim, smatrala da nije dokazano Heinekenovo izravno sudjelovanje u utvrđenim povredama i da se na temelju posebnih okolnosti ne može pretpostaviti da je Heineken izvršavao odlučujući utjecaj na društvo AB. Navedena se komisija u toj odluci nije izjasnila o oborivoj pretpostavci, priznatoj u sudskoj praksi Suda, prema kojoj u posebnom slučaju kada društvo majka izravno ili neizravno drži sav ili gotovo sav kapital svojeg društva kćeri koje je počinilo povredu pravilâ tržišnog natjecanja, to društvo majka stvarno izvršava odlučujući utjecaj na postupanje tog društva kćeri i može ga se smatrati odgovornim za povredu kao i navedeno društvo kći (u daljnjem tekstu: pretpostavka odlučujućeg utjecaja i odgovornosti društva majke).

13 Društvo MTB je rechtbanku Amsterdam (Sud u Amsterdamu, Nizozemska) podnijelo zahtjev da se društvo AB i Heineken proglase solidarno odgovornima za povredu navedenu u prethodnoj točki i da im se stoga naloži solidarno plaćanje cjelokupne štete koju je društvo MTB pretrpilo zbog te povrede. Društvo AB i Heineken zatražili su pak, među ostalim, od rechtbanka Amsterdam (Sud u Amsterdamu) da se proglasi nenadležnim za odlučivanje o zahtjevu usmjerenom protiv društva AB. Rechtbank Amsterdam (Sud u Amsterdamu) proglasio se nadležnim za odlučivanje o zahtjevima protiv Heinekena na temelju članka 4. stavka 1. Uredbe br. 1215/2012, s obzirom na to da se njegovo sjedište nalazi u Amsterdamu. Suprotno tomu, prihvatio je prigovor nenadležnosti koji su podnijeli društva AB i Heineken te se proglasio nenadležnim u odnosu na društvo AB zbog nepostojanja „tako uske povezanosti" u smislu članka 8. točke 1. Uredbe br. 1215/2012 između postupka pokrenutog protiv Heinekena i postupka pokrenutog protiv društva AB da ih je svrhovitije saslušati i o njima odlučiti zajedno, kako bi se izbjegla opasnost od proturječnih sudskih odluka koje bi nastale u odvojenim postupcima.

14 Gerechtshof Amsterdam (Žalbeni sud u Amsterdamu, Nizozemska), kojem je podnesena žalba, poništio je odluku rechtbanka Amsterdam (Sud u Amsterdamu), odbio incidentalni zahtjev društva AB i Heinekena te je predmet vratio tom sudu na ponovno ispitivanje i odluku o meritumu. Taj je žalbeni sud u bitnome smatrao da se ta društva nalaze u istoj činjeničnoj situaciji i da se ne može s dovoljnom sigurnošću isključiti da čine jednog te istog poduzetnika.

15 Društva AB i Heineken podnijela su žalbu u kasacijskom postupku Hoge Raadu der Nederlanden (Vrhovni sud Nizozemske), sudu koji je uputio zahtjev.

16 Taj sud ističe da se predmet koji se pred njim vodi razlikuje od predmeta iz presude od 21. svibnja 2015., CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335), u kojoj je Sud, među ostalim, presudio da su zahtjevi protiv poduzetnikâ koji su na različite načine na geografskom i vremenskom planu sudjelovali u jedinstvenoj i trajnoj povredi zabrane sporazuma protivnih pravilima tržišnog natjecanja predviđenih pravom Unije koja je utvrđena Komisijinom odlukom međusobno „tako usko povezani" da ih svrhovitije saslušati i o njima odlučiti zajedno, kako bi se izbjegla opasnost od proturječnih sudskih odluka koje bi nastale u odvojenim postupcima. Međutim, u ovom slučaju povreda pravilâ tržišnog natjecanja nije utvrđena odlukom Europske komisije, nego Komisije za tržišno natjecanje, odnosno nacionalnog tijela nadležnog za tržišno natjecanje. Osim toga, nesporno je da sâm Heineken nije poslovao na grčkom tržištu piva i da se zahtjev koji je protiv njega podnijelo društvo MTB temelji isključivo na odlučujućem utjecaju koji je on izvršavao na postupanje društva AB. Ako, kao u ovom slučaju, tuženik na obrazložen način osporava da je izvršavao takav utjecaj, postavlja se pitanje je li moguće, u skladu s kriterijem koji je Sud utvrdio u presudama od 28. siječnja 2015., Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37) i od 16. lipnja 2016., Universal Music International Holding (C-12/15, EU:C:2016:449), osloniti se na pretpostavku odlučujućeg utjecaja i odgovornosti društva majke, u kojem slučaju sud pred kojim se vodi postupak treba priznati svoju nadležnost za odlučivanje u predmetu, osim ako dotično društvo majka ne uspije oboriti tu pretpostavku bez provođenja opsežnog dokaznog postupka.

17 U tim je okolnostima Hoge Raad der Nederlanden (Vrhovni sud Nizozemske) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. U situaciji poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku, treba li se sud domicila društva majke, prilikom ocjenjivanja svoje nadležnosti na temelju članka 8. točke 1. Uredbe [br. 1215/2012] u pogledu društva kćeri sa sjedištem u drugoj državi članici u okviru zahtjeva koji se odnosi na usku povezanost, predviđenog tom odredbom, osloniti na pretpostavku odlučujućeg utjecaja društva majke na gospodarsku djelatnost društva kćeri, koja je predmet spora, priznatu u materijalnom pravu tržišnog natjecanja?

2. U slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje: kako se u tom slučaju tumači kriterij formuliran u presudama Kolassa od 28. siječnja 2015. (C-375/13, EU:C:2015:37) i Universal Music International Holding od 16. lipnja 2016. (C-12/15, EU:C:2016:449)? Je li u tom slučaju, ako se osporava odlučujući utjecaj društva majke na gospodarsku djelatnost društva kćeri, a kako bi se sud proglasio nadležnim u pogledu tog društva kćeri na temelju članka 8. točke 1. Uredbe [br. 1215/2012], dovoljno da se ne može unaprijed smatrati isključenim da je postojao takav odlučujući utjecaj?”

O prethodnim pitanjima

18 Svojim pitanjima, koja valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 8. točku 1. Uredbe br. 1215/2012 tumačiti na način da mu se ne protivi to da se, u slučaju zahtjevâ da se društvu majci i njegovu društvu kćeri naloži solidarno plaćanje naknade štete pretrpljene zbog toga što je to društvo kći počinilo povredu pravilâ tržišnog natjecanja, međunarodna nadležnost suda domicila društva majke kojem su podneseni ti zahtjevi temelji isključivo na pretpostavci prema kojoj, kada društvo majka izravno ili neizravno drži sav ili gotovo sav kapital društva kćeri koje je počinilo povredu pravilâ tržišnog natjecanja, ono izvršava odlučujući utjecaj na to društvo kćer.

19 Člankom 8. točkom 1. Uredbe br. 1215/2012 određuje se da osoba koja ima domicil u državi članici može također biti tužena ako je ona jedan od više tuženika, pred sudom mjesta u kojemu jedan od njih ima domicil, ako su tužbeni zahtjevi međusobno tako usko povezani da ih je je svrhovitije saslušati i o njima odlučiti zajedno, kako bi se izbjegla opasnost od proturječnih sudskih odluka koje bi nastale u odvojenim postupcima.

20 Cilj pravila o nadležnosti iz članka 8. točke 1. Uredbe br. 1215/2012 jest – u skladu s uvodnim izjavama 16. i 21. te uredbe – osigurati pravnu sigurnost, smanjiti mogućnost sličnih postupaka i time osigurati da se ne donose proturječne odluke u različitim državama članicama (presuda od 7. rujna 2023., Beverage City Polska, C-832/21, EU:C:2023:635, t. 34. i navedena sudska praksa).

21 Ovo pravilo o posebnoj nadležnosti, budući da se njime odstupa od načela nadležnosti suda prema domicilu tuženika navedenog u članku 4. Uredbe br. 1215/2012, treba usko tumačiti, ne dopuštajući tumačenje koje ide izvan slučajeva što ih ta uredba izrijekom predviđa (presuda od 7. rujna 2023., Beverage City Polska, C-832/21, EU:C:2023:635, t. 35. i navedena sudska praksa).

22 Iz toga slijedi da za primjenu članka 8. točke 1. Uredbe br. 1215/2012 treba provjeriti postoji li među različitim zahtjevima koje je podnio isti tužitelj protiv različitih tuženika takva povezanost da ih svrhovitije saslušati i o njima odlučiti zajedno, kako bi se izbjegla opasnost od proturječnih sudskih odluka koje bi nastale u odvojenim postupcima. U tom pogledu da bi se odluke smatrale

proturječnima nije dovoljno postojanje razlika u ishodu sporova, već je potrebno da ta razlika nastane u okviru iste činjenične i pravne situacije (presuda od 21. svibnja 2015., CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, t. 20. i navedena sudska praksa).

23 No, pravilo utvrđeno u članku 8. točki 1. Uredbe br. 1215/2012 ipak se ne može tumačiti na način da se njime tužitelju može dopustiti da podnese tužbu protiv više tuženika samo u cilju da jednomu od njih uskrati nadležnost suda države članice u kojoj ima domicil i time zlouporabi pravilo o nadležnosti iz te odredbe na način da stvori ili na umjetan način održava uvjete za primjenu navedene odredbe (presuda od 7. rujna 2023., Beverage City Polska, C-832/21, EU:C:2023:635, t. 43. i navedena sudska praksa).

24 Sud je također smatrao da je pretpostavka da je tužitelj podnio jednu tužbu protiv više tuženika s jedinim ciljem da jednomu od njih uskrati nadležnost suda države u kojoj ima domicil isključena kada postoji uska povezanost između zahtjeva podnesenih protiv svakog od tuženika, prilikom njihova podnošenja, to jest kada je svrhovitije saslušati i o njima odlučiti zajedno, kako bi se izbjegla opasnost od proturječnih sudskih odluka koje bi nastale u odvojenim postupcima (vidjeti po analogiji presude od 11. listopada 2007., Freeport, C-98/06, EU:C:2007:595, t. 54, od 7. rujna 2023., CDC Hydrogen Peroxide, C-352/21, EU:C:2023:635, t. 28. i od 7. rujna 2023., Beverage City Polska, C-832/21, EU:C:2012:635, t. 44. i navedenu sudsku praksu). Iz toga je zaključio da, kada se radi o zahtjevima koji su u vrijeme podnošenja povezani u smislu članka 6. točke 1. Uredbe Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2001., L 12, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 30.), koji odgovara članku 8. točki 1. Uredbe br. 1215/2012, sud pred kojim se postupak vodi može utvrđivati eventualnu zlouporabu pravila o nadležnosti iz te odredbe samo kada postoje uvjerljive indicije koje mu omogućuju zaključiti da je podnositelj zahtjeva stvorio ili na umjetan način održavao uvjete za primjenu navedene odredbe (vidjeti po analogiji presudu od 21. svibnja 2015., CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, t. 29.).

25 Stoga će sud koji je uputio zahtjev biti dužan ocijeniti postojanje iste pravne i činjenične situacije, vodeći računa o svim relevantnim elementima predmeta koji se pred njim vodi, u vezi sa zahtjevima usmjerenima protiv različitih tuženika i da zahtjevi usmjereni protiv jedinog od sutuženika čiji domicil opravdava njegovu nadležnost nemaju za predmet umjetno ispunjavanje uvjeta za primjenu članka 8. točke 1. Uredbe br. 1215/2012 (vidjeti u tom smislu presudu od 7. rujna 2023., Beverage City Polska, C-832/21, EU:C:2023:635, t. 42. i 45.). Ipak, Sud može pružiti sudu koji je uputio zahtjev elemente za tumačenje prava Unije koji su korisni za tu ocjenu.

26 U tom smislu valja podsjetiti na to da je Sud presudio da uvjet postojanja iste činjenične i pravne situacije treba smatrati ispunjenim ako se odnosi na više poduzetnika – koji su sudjelovali u jedinstvenoj i trajnoj povredi pravilâ tržišnog natjecanja prava Unije, koja je utvrđena u Komisijinoj odluci – koji su kao tuženici obuhvaćeni zahtjevima koji se temelje na njihovu sudjelovanju u toj povredi i to unatoč činjenici da su tuženici iz glavnog postupka na različit način, kako geografski tako i vremenski, sudjelovali u provedbi dotičnog zabranjenog sporazuma (vidjeti u tom smislu presudu od 21. svibnja 2015., CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, t. 21.).

27 Kao što je to nezavisna odvjetnica u bitnome istaknula u točki 40. svojeg mišljenja, isto se utvrđenje nameće i u slučaju zahtjevâ koji se temelje na sudjelovanju društva u povredi pravilâ tržišnog natjecanja prava Unije i koji su podneseni protiv tog društva kao i protiv njegova društva majke i u kojima se tvrdi da zajedno čine jednog te istog poduzetnika.

28 Naime, ustaljena je sudska praksa ta da se pravo tržišnog natjecanja Unije odnosi na djelatnosti poduzetnika tako da proizišla odgovornost za štetu iz povreda pravilâ tržišnog natjecanja Unije ima osobni karakter pa je dužnost poduzetnika koji krši ta pravila da naknadi štetu prouzročenu povredom (presuda od 14. ožujka 2019., Skanska Industrial Solutions i dr., C-724/17, EU:C:2019:204, t. 30. i 31. i navedena sudska praksa).

29 Stoga, kada se dokaže da su društvo majka i njegovo društvo kći dio iste gospodarske cjeline i da su, prema tome, jedinstveni poduzetnik u smislu pravilâ tržišnog natjecanja prava Unije, samo postojanje te gospodarske cjeline koja je počinila povredu odlučujuće je za utvrđivanje odgovornosti jednog ili drugog društva, od kojih se poduzetnik sastoji, za protutržišno postupanje ovog potonjeg. Po toj osnovi pojam „poduzetnik” i, preko njega, pojam „gospodarska cjelina” dovode *ipso iure* do solidarne odgovornosti subjekata od kojih je gospodarska cjelina sastavljena u trenutku počinjenja povrede (vidjeti u tom smislu presudu od 6. listopada 2021., Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, t. 43. i 44.).

30 U tom pogledu, činjenica da, kao u ovom slučaju, solidarna odgovornost društva majke i njezina društva kćeri za povredu pravilâ tržišnog natjecanja prava Unije nije utvrđena konačnom odlukom Komisije, nije prepreka primjeni članka 8. točke 1. Uredbe br. 1215/2012 na takve zahtjeve.

31 Naprotiv, kao što je to nezavisna odvjetnica navela u točki 56. svojeg mišljenja, upravo u takvom slučaju postoji opasnost od donošenja proturječnih odluka u okviru iste činjenične i pravne situacije. Međutim, kao što to proizlazi iz uvodne izjave 21. Uredbe br. 1215/2012, odredbom članka 8. točke 1. te uredbe upravo se nastoji izbjeći takav rizik.

32 Naime, u skladu s člankom 16. stavkom 1. Uredbe br. 1/2003, konačne odluke Komisije kojima se odlučuje o povredi pravilâ tržišnog natjecanja prava Unije obvezuju svaki sud države članice koji odlučuje o istoj povredi. Suprotno tomu, iako su države članice dužne osigurati da njihove nacionalne sudove vežu samo pravomoćne odluke vlastitih tijela nadležnih za tržišno natjecanje kojima se odlučuje o takvoj povredi, u skladu s člankom 9. stavkom 1. Direktive 2014/104, kad je riječ o sličnim odlukama koje je donijelo tijelo nadležno za tržišno natjecanje druge države članice, stavkom 2. tog članka 9. predviđa se samo obveza država članica da osiguraju da se takve odluke mogu iznijeti pred njihovim nacionalnim sudovima kao dokaz *prima facie* o povredi.

33 To tumačenje članka 8. točke 1. Uredbe br. 1215/2012 – na način da se ta odredba primjenjuje i u slučaju zahtjevâ podnesenih zajedno protiv društva majke i njegova društva kćeri koje s njim tvori gospodarsku cjelinu i utemeljenih na sudjelovanju drugonavedenog društva u povredi pravilâ tržišnog natjecanja prava Unije – u skladu je s ciljevima predvidljivosti pravila o nadležnosti i načelom pravne sigurnosti, navedenima u uvodnim izjavama 15. i 16. te uredbe.

34 Prema sudskoj praksi Suda, načelo pravne sigurnosti osobito zahtijeva da se pravila o posebnoj nadležnosti tumače na način da se uobičajeno obaviještenom tuženiku omogući da razumno predvidi pred kojim sudom, osim suda države u kojoj ima domicil, može biti tužen (presuda od 13. srpnja 2006., Reisch Montage, C-103/05, EU:C:2006:471, t. 25.).

35 To je slučaj s društvom majkom i njegovim društvom kćeri s domicilom u drugoj državi članici. Naime, s obzirom na razmatranja iznesena u točkama 28. i 29. ove presude, svako od tih dvaju društava može razumno predvidjeti da, u slučaju povrede pravilâ prava tržišnog natjecanja Unije koju počini jedno od njih, ono može biti tuženo pred sudovima države članice u kojoj drugo društvo ima domicil kako bi odgovorilo na zahtjeve koji se temelje na toj povredi.

36 U ovom se slučaju sud koji je uputio zahtjev konkretno pita o posljedicama koje za eventualnu primjenu članka 8. točke 1. Uredbe br. 1215/2012 ima, s jedne strane, činjenica da se tužitelj u prilog svojim zahtjevima protiv društva koje je sudjelovalo u povredi pravilâ tržišnog natjecanja prava Unije kao i protiv društva koje drži sav ili gotovo sav kapital prvonavedenog društva poziva na pretpostavku odlučujućeg utjecaja i odgovornosti društva majke i, s druge strane, da drugonavedeno društvo osporava da je izvršavalo odlučujući utjecaj na svoje društvo kćer i da je s njim tvorilo gospodarsku cjelinu.

37 U tom pogledu valja podsjetiti na to da, kao prvo, prema ustaljenoj sudskoj praksi, u posebnom slučaju kada društvo majka izravno ili neizravno drži sav ili gotovo sav kapital svojeg društva kćeri koje je počinilo povredu pravilâ tržišnog natjecanja postoji oboriva pretpostavka, odnosno pretpostavka odlučujućeg utjecaja i odgovornosti društva majke, prema kojoj navedeno društvo majka stvarno izvršava takav utjecaj na postupanje svojeg društva kćeri (presuda od 26. listopada 2017., Global Steel Wire i dr./Komisija, C-457/16 P i C-459/16 P do C-461/16 P, EU:C:2017:819, t. 84. i navedena sudska praksa).

38 Tu su pretpostavku razvili predmetni poduzetnici u okviru osporavanja Komisijinih odluka kojima je utvrđeno njihovo sudjelovanje u povredi pravilâ tržišnog natjecanja prava Unije i kojima su im izrečene novčane kazne na temelju članka 23. stavka 2. Uredbe br. 1/2003. U tom kontekstu, Sud je pojasnio da je dovoljno da Komisija dokaže da sav ili gotovo sav kapital društva kćeri drži njezino društvo majka kako bi se moglo smatrati da potonje stvarno izvršava odlučujući utjecaj na trgovačku politiku tog društva kćeri. Komisija će zatim moći smatrati društvo majku solidarno odgovornim za plaćanje novčane kazne izrečene njegovu društvu kćeri osim ako to društvo majka, na kojem je teret obaranja te pretpostavke, ne pruži dovoljno dokaza da njegovo društvo kći samostalno postupa na tržištu (presuda od 26. listopada 2017., Global Steel Wire i dr./Komisija, C-457/16 P i C-459/16 P do C-461/16 P, EU:C:2017:819, t. 84. i navedena sudska praksa).

39 Međutim, iako je razvijena u okviru osporavanja odluka Komisije donesenih na temelju članka 23. stavka 2. Uredbe br. 1/2003, pretpostavka odlučujućeg utjecaja i odgovornosti društva majke može se primijeniti i u slučaju zahtjeva fizičke ili pravne osobe koja tvrdi da je pretrpjela štetu zbog sudjelovanja društva u povredi pravilâ tržišnog natjecanja prava Unije, podnesenog protiv drugog društva koje drži sav ili gotovo sav kapital prvonavedenog društva.

40 Naime, Sud je presudio da pojam „poduzetnik” u smislu pravilâ tržišnog natjecanja prava Unije, koji je autonoman pojam tog prava, ne može imati različit doseg u kontekstu Komisijina izricanja novčanih kazni na temelju članka 23. stavka 2. Uredbe br. 1/2003 i tužbi za naknadu štete zbog povrede pravilâ tržišnog natjecanja Unije (presuda od 6. listopada 2021., Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, t. 38.).

41 Kao drugo, valja istaknuti da iz sudske prakse Suda proizlazi da u stadiju provjere međunarodne nadležnosti sud koji vodi postupak ne ocjenjuje ni dopuštenost ni osnovanost tužbenog zahtjeva prema pravilima nacionalnog prava, nego isključivo utvrđuje poveznice s državom suda koje opravdavaju njegovu nadležnost na temelju članka 8. točke 1. Uredbe br. 1215/2012.

42 S obzirom na navedeno i iako je točno da se Uredbom br. 1215/2012 izričito ne uređuje opseg obveze nadzora koju nacionalni sudovi imaju prilikom provjere svoje međunarodne nadležnosti, kad je riječ o pitanju nacionalnog postupovnog prava koje navedena uredba nema za cilj ujednačiti, Sud je ipak presudio da primjena relevantnih nacionalnih pravila ne smije nepovoljno utjecati na koristan učinak navedene uredbe. Iako cilj pravne zaštite zahtijeva da sud pred kojim

se vodi postupak može lako donijeti odluku o svojoj nadležnosti, bez potrebe za razmatranjem merituma predmeta, obveza provođenja opsežnog dokaznog postupka u vezi s činjenicama relevantnima kako za nadležnost tako i za meritum već u ovom stadiju postupka povlači za sobom opasnost od prejudiciranja u pogledu ocjene merituma (vidjeti u tom smislu presudu od 28. siječnja 2015., Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, t. 61. do 63. i navedenu sudsku praksu).

43 Usto, Sud je također pojasnio da i cilj pravilnog suđenja i poštovanje sudačke autonomije u obavljanju njegovih dužnosti zahtijevaju da sud koji vodi postupak može ispitati je li međunarodno nadležan na temelju svih informacija kojima raspolaže, uključujući one koje je dostavio tuženik (vidjeti u tom smislu presude od 28. siječnja 2015., Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, t. 64. i od 16. lipnja 2016., Universal Music International Holding, C-12/15, EU:C:2016:449, t. 45.).

44 U tom pogledu, što se tiče postojanja povezanosti, bit će relevantne informacije kojima se nastoji utvrditi da je predmet tužbe ista činjenična i, ovisno o slučaju, pravna situacija. Zato taj sud može, radi utvrđivanja povezanosti, smatrati da su tužiteljevi relevantni navodi u pogledu pretpostavki odgovornosti za delikte ili kvazidelikte utvrđeni (vidjeti po analogiji presudu od 16. lipnja 2016., Universal Music International Holding, C-12/15, EU:C:2016:449, t. 44. i navedenu sudsku praksu).

45 Slijedom toga, u situaciji poput one u glavnom postupku, sud pred kojim se vodi postupak može se ograničiti na provjeru toga da nije *a priori* isključeno da je postojao odlučujući utjecaj društva majke na društvo kćer kako bi se mogao proglasiti nadležnim ako to nacionalno pravo dopušta.

46 To će biti slučaj ako se tužitelj pozove na pretpostavku odlučujućeg utjecaja i odgovornosti društva majke. Međutim, provjera nepostojanja umjetnog karaktera tužbe usmjerene protiv društva majke, čiji domicil opravdava nadležnost suda pred kojim je pokrenut postupak, pretpostavlja da se tuženici mogu pozvati na uvjerljive indicije koje upućuju na to da društvo majka nije izravno ili neizravno držalo sav ili gotovo sav kapital svojeg društva kćeri ili da tu pretpostavku ipak treba oboriti.

47 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na postavljena pitanja valja odgovoriti tako da članak 8. točku 1. Uredbe br. 1215/2012 treba tumačiti na način da mu se ne protivi to da se, u slučaju zahtjevâ da se društvu majci i njegovu društvu kćeri naloži solidarno plaćanje naknade štete pretrpljene zbog toga što je to društvo kći počinilo povredu pravilâ tržišnog natjecanja, međunarodna nadležnost suda domicila društva majke kojem su podneseni zahtjevi temelji isključivo na pretpostavci prema kojoj, kada društvo majka izravno ili neizravno drži sav ili gotovo sav kapital društva kćeri koje je počinilo povredu pravilâ tržišnog natjecanja, ono izvršava odlučujući utjecaj na to društvo kćer, pod uvjetom da tuženicima nije uskraćena mogućnost pozivanja na indicije koje upućuju na to da to društvo majka izravno ili neizravno ne drži sav ili gotovo sav kapital navedenog društva kćeri ili da tu pretpostavku ipak treba oboriti.

Troškovi

48 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (peto vijeće) odlučuje:

Članak 8. točku 1. Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima,

treba tumačiti na način da mu se:

ne protivi to da se, u slučaju zahtjevâ da se društvu majci i njegovu društvu kćeri naloži solidarno plaćanje naknade štete pretrpljene zbog toga što je to društvo kći počinilo povredu pravilâ tržišnog natjecanja, međunarodna nadležnost suda domicila društva majke kojem su podneseni zahtjevi temelji isključivo na pretpostavci prema kojoj, kada društvo majka izravno ili neizravno drži sav ili gotovo sav kapital društva kćeri koje je počinilo povredu pravilâ tržišnog natjecanja, ono izvršava odlučujući utjecaj na to društvo kćer, pod uvjetom da tuženicima nije uskraćena mogućnost pozivanja na indicije koje upućuju na to da to društvo majka izravno ili neizravno ne drži sav ili gotovo sav kapital navedenog društva kćeri ili da tu pretpostavku ipak treba oboriti.

Potpisi